

KATARZYNA MELLER

III Kongres Polonistyki Zagranicznej, Poznań, 9-10 czerwca 2006 r.

Literatura, kultura i język polski w kontekstach i kontaktach światowych

Dobłą tradycją polonistów krajowych i zagranicznych są cykliczne spotkania naukowe, pozwalające na prezentację dokonań, sformułowanie nowych projektów badawczych i rozpoznanie aktualnego stanu filologii polskiej wśród innych filologii uprawianych w ośrodkach akademickich i instytutach badawczych na całym świecie. Polonistyka jest jedna, bez względu na to, gdzie się ją uprawia. Spotkania międzynarodowej wspólnoty polonistów z wielostronnym pożytkiem uruchamiają perspektywę porównawczą, pozwalają widzieć polską literaturę, język i kulturę jako jedną z wielu, jako uczestnika, dawniej i dziś, wielogłosowej kultury europejskiej, czy szerzej – powszechnej. Zjazd uczonych-polonistów i nauczycieli języka polskiego z całego świata to także spotkanie ludzi, którzy są w swoich krajach prawdziwymi ambasadorami polskości, propagującymi naszą kulturę, jej wartości i związki z tradycją europejską, ale także informującymi o bieżących zagadnieniach społecznych, politycznych, a nawet ekonomicznych. Ich wielostronna działalność kształtuje pozytywny i rzetelny obraz Polski w świecie. Słowem: Kongres Polonistyki Zagranicznej (komplementarny wobec tradycyjnych Zjazdów Polonistów – ostatni: w Krakowie w 2004 r. pod hasłem „Polonistyka w przebudowie”) jest zawsze ważnym wydarzeniem w życiu naszego środowiska i całej międzynarodowej społeczności polonistów. Pierwszy odbył się w Warszawie (w 1998), a drugi w Gdańsku (2001).

Za trzecim razem „światową stolicą polonistyki” stał się Poznań. Głównym organizatorem III Kongresu był Instytut Filologii Pol-

skiej UAM w Poznaniu, a współorganizatorem – Międzynarodowy Naukowy Komitet Studiów Polonistycznych, którego przewodnicząca, a zarazem przewodnicząca Komitetu Nauk o Literaturze PAN, prof. dr hab. Małgorzata Czermińska, opracowała merytoryczny program konferencji. Do prac organizacyjnych włączył się Instytut Badań Literackich PAN, a także Rada Języka Polskiego przy Prezydium PAN. Patronat honorowy nad Kongresem objął marszałek Senatu RP Bogdan Borusewicz, reprezentujący lokalne władze samorządowe – marszałek województwa wielkopolskiego, Marek Woźniak oraz JM rektor UAM prof. dr hab. Stanisław Lorenc.

Kongres przypadł na rok 2006, proklamowany przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej Rokiem Języka Polskiego. Dzięki inicjatywie przewodniczącej senackiej Komisji Kultury i Środków Przekazu, Krystynie Bochenek, nasz Kongres został włączony do obchodów Roku Języka Polskiego. Marszałek Senatu oraz przewodnicząca senackiej Komisji Kultury i Środków Przekazu zaprosili grupę polonistów polskich i zagranicznych na spotkanie w przededniu Kongresu w siedzibie Senatu w Warszawie. Spotkanie to pozwoliło przedstawić problemy, z jakimi boryka się polonistyka zagraniczna, sytuację języka polskiego i polskiej kultury we współczesnym świecie, tak w wymiarze nauczania akademickiego, jak szerzej – promocji w środowiskach pozaakademickich kultury, literatury i problematyki społeczno-kulturalnej współczesnej Polski. Senacka komisja wyraziła gotowość współdziałania w zakresie swoich kompetencji z reprezen-

tacją polonistów zagranicznych oraz wspierania inicjatyw na rzecz integracji naukowych ośrodków polonistycznych w kraju i za granicą.

W Kongresie uczestniczyło 140 osób z 30 krajów: Australii, Austrii, Belgii, Białorusi, Bułgarii, Chorwacji, Czech, Finlandii, Francji, Gruzji, Hiszpanii, Japonii, Korei, Litwy, Macedonii, Niemiec, Norwegii, Rosji, Rumunii, Serbii, Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Szwajcarii, Szwecji, Ukrainy, Węgier, Wielkiej Brytanii, Wietnamu, Włoch i Polski.

Obrady toczyły się w ośmiu sekcjach:

1. Sporne problemy współczesnej kultury
2. Językoznawcze poszukiwania
3. Wokół stereotypów narodowych
4. Polonistyka za granicą
5. Literatura polska z perspektywy światowej
6. Słowo-obraz-media
7. Polskie dialogi z literaturą obcą
8. Historyczne rozpoznania.

Wygłoszono ponad sto referatów, które wywoływały często długie i burzliwe dyskusje. Kongres rozpoczęły i zakończyły obrady plenarne, na których wygłaszano referaty o charakterze ogólnym. Trudno podsumować szczegółowo dokonania naukowe Kongresu; przez obrady przewijało się wiele wątków problemowych, a wypowiedzi bieżyły w różnych kierunkach właściwych współczesnym badaniom literackim, językoznawczym i glottodydaktycznym. Szerokie zakreślenie tematyki Kongresu umożliwiło prezentację problemów, nad którymi pracują badacze–poloniści za granicą i poloniści krajowi. Szczególnie intrygujące były wystąpienia dotyczące literackich, kulturowych i językowych aspektów globalizacji, integracji europejskiej oraz środkowoeuropejskiej, polskiej recepcji prądów ogólnoeuropejskich i światowych; polskiego modernizmu i postmodernizmu w kontekście europejskim i światowym, literaturze wobec teatru, malarstwa, muzyki, filmu i nowych mediów, *gender studies* w badaniach polonistycznych i komparatystycznych, antropologii kulturowej i etnolingwistyce (komunikacja międzykulturowa na różnych poziomach, interferencje kulturowe,

stereotypy, etnosemantyka i etnopragmatyka, językowy obraz świata), zagadnieniom metodycznym polonistyki zagranicznej.

W rozmowach kulturalnych przewijał się też inny temat: sytuacja polonistyki wobec innych filologii słowiańskich jako przedmiotu badań i dydaktyki na współczesnych uczelniach zachodnich (tradycyjnie polonistyka jest sytuowana jako lektorat języka polskiego w obrębie filologii słowiańskiej). Dyskutowano też nowe wspólne projekty badawcze, planowaną międzynarodową współpracę między różnymi ośrodkami akademickimi.

Na zakończenie Kongresu wystąpił, kierujący Państwową Komisją Poświadczenia Znajomości Języka Polskiego jako Obcego, prof. Władysław Miodunka z komunikatem o egzaminach certyfikacyjnych. Znacznym powodzeniem cieszył się prowadzony przez członków tejże Komisji warsztat w zakresie testowania u cudzoziemców sprawności językowych.

Organizatorzy zobowiązali się do prowadzić do opublikowania tomu pokongresowego w Wydawnictwie Naukowym UAM do końca 2007 roku, co pozwoli na upowszechnienie naukowych wyników poznańskiego spotkania. Niepisanym, a trwałym rezultatem Kongresu będzie, ufamy, integracja zagranicznych środowisk polonistycznych, a przede wszystkim polonistyki zagranicznej z krajową.

Na zakończenie obrad plenarnych przewodnicząca Międzynarodowego Naukowego Komitetu Studiów Polonistycznych, prof. Małgorzata Czermińska, zgłosiła w imieniu Komitetu **inicjatywę powołania Międzynarodowego Stowarzyszenia Studiów Polonistycznych**. Członkami winni być badacze posiadający dorobek naukowy. Stowarzyszenie zajęłoby się w przyszłości m.in. organizacją kongresów polonistycznych, pozyskiwaniem środków na wspólne, integrujące przedsięwzięcia naukowe, służyłoby poszukiwaniom nowych obszarów badań, a przede wszystkim integracji naukowych środowisk literaturoznawczych i językoznawczych. Dlatego m.in. zapleczem stowarzyszenia mają być pospolu:

Komitet Nauk o Literaturze i Komisja Językowa PAN. Zgromadzeni poparli inicjatywę jednogłośnie. Na czele komitetu założycielskiego stanął prof. Władysław Miodunka. Zapowiedział, że przyszły kongres odbędzie się za dwa lata w Krakowie. Deklaracja programowa Stowarzyszenia została umieszczona na www.staff.amu.edu.pl/~kongres.

Międzynarodowy zjazd polonistów, jako się rzekło – nieformalnych, a skutecznych ambasadorów polskiej kultury i nauki na świecie, jest dobrą okazją do interesującej promocji Polski w tych dziedzinach. Tym razem wizytówką była Wielkopolska i UAM. Organizatorzy mieli okazję zaprezentować uczestnikom Kongresu goszczący ich uniwersytet i środowisko polonistyczne na UAM. Zadbano więc o program towarzyszący obradom. W kularach Kongresu dostępne były ważne polonistyczne nowości wydawnicze i publikacje poznańskich wydawnictw naukowych. Szczególnym zainteresowaniem cieszyło się stoisko Pracowni Komparatystyki Literackiej IFP UAM – wydawcy czasopisma „Porównania” (poświęconego zagadnieniom komparatystyki literackiej oraz studiom interdyscyplinarnym) i specjalistycznej serii wydawniczej (<http://www.staff.amu.edu.pl/~comparis>). Studenci IFP specjalności dziennikarskiej opracowali okolicznościowy numer pisma „Pełnogłos”, które ofiarowali uczestnikom Kongresu.

Z okazji Kongresu oraz Roku Języka Polskiego został wydany bibliofilski druk: reprint pierwszej książki wydrukowanej w języku polskim, *Raju dusznego* Biernata z Lublina z 1517 roku. Był to prezent dla uczestników Kongresu. Kongresowi dedykowano także tom *Słowacki teatralny*, pod red. Krzysztofa Kurka i Dobrochny Ratajczakowej (w tomie znajdują się m.in. prace polonistów zagranicznych) wydany przez Wydawnictwo Naukowe UAM. Oba wydawnictwa zaprezentowano na zakończenie pierwszej plenarnej części obrad. Nad-

to szeroką informację o serii: „Nauka o literaturze polskiej za granicą” oraz o edycji szwedzkich poloniców podała redaktor serii, prof. dr hab. Alina Nowicka-Jeżowa. O poznańskim czasopiśmie „Porównania” i serii „Biblioteka Porównań” informował ich inicjator i redaktor – prof. dr hab. Bogusław Bakula.

Towarzyszący Kongresowi program turystyczno-kulturalny przybliżył historyczne tradycje naszego regionu, dawną i nową kulturę Wielkopolski: goście mieli okazję zwiedzenia Poznania, obejrzenia spektakli w Teatrze Nowym i Operze. W trakcie spotkania towarzyskiego na dziedzińcu renesansowego Pałacu Górków odbył się koncert: „Śpiewniczek sarmacki” Jacka Kowalskiego w wykonaniu autora i zespołu Monogramista JK. Po zakończonych obradach zaprosiliśmy uczestników Kongresu na wycieczkę do Kórnik (zwiedzanie zamku Działyńskich, prezentacja cimeliów Biblioteki Kórnickiej i spacer po arboretum).

Dzięki szerokiej akcji informacyjnej, Kongres był przedmiotem zainteresowania prasy, radia i telewizji, tak lokalnej, jak ogólnopolskiej (głównie Polskie Radio i TV Polonia).

Organizatorzy pozyskali dotacje od Wydziału I Nauk Społecznych Polskiej Akademii Nauk dla Komitetu Nauk o Literaturze PAN, od Senatu RP za pośrednictwem Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”, od Biura Uznanalności Wykształcenia i wymiany Międzynarodowej MEN, rektora UAM oraz sponsorów lokalnych. Dzięki tym hojnym dotacjom uczestnicy Kongresu z Europy Środkowo-Wschodniej nie ponieśli żadnych wydatków w związku z przyjazdem i pobytem w Poznaniu. Organizatorzy mają nadzieję, że Kongres spełnił pokładane w nim nadzieje, i że wkrótce okaże swe pożytki, tak naukowe, jak w trwalszej integracji środowisk polonistycznych na świecie i wspólnych międzynarodowych badawczych przedsięwzięciach.